

DÖME BARBARA
Anyám haja

Álltam az ajtófélfánál, mint egy ázott kis veréb, és bámultam anyám gyönyörű, hosszú szőke haját. Ilyennek képzeltem az angyalokat is. A konyhába besütött a nap, és ő ebben a fényben még elérhetlenebbnek látszott. Azt gondoltam, ha csak egyszer megérinthetném azt a selymesen csillogó, vállára omló zuhatagot, tán én is olyan boldog lennék, mint a szomszéd lány, akit mindig megölel az anyukája, miután hazaér az iskolából. Amikor hallottam, hogy nyikorog a kapujuk, rendszerint az ablakhoz futottam, és néztem, ahogy a kislányt átfonja a mamája gyönyörű, hófehér karja. Az én anyám soha nem engedte, hogy megérintsem a haját.

Most is az ablakon bámulok kifelé. Nézem, ahogy a sudár termetű jegenyék elfutnak mellettünk, és arra gondolok, milyen lesz majd a találkozás anyámmal, akit egy éve nem láttam, mert azóta nem engedte, hogy hazamenjek. Éreztem, hogy titkol valamit, mégsem tettem semmit.

Ahogy a vonat átrobog a Tisza felett, mintha a mellkasomra taposna valaki. Aztán a torkomat markolászva az a láthatatlan kéz, mintha biztosra akarna menni, mintha eltökélt szándéka lenne, hogy még azelőtt végez velem, mielőtt átérünk a folyó túloldalára. Kiimbolygok a peronra, cigarettát kunyerálok egy beesett arcú, nyurga férfitől. Ahogy beleszívok, apámat hallucinálok. Negyven éve halott, most mégis olyan tisztán látom, mint a saját kezemet, amelyben a cigaretta remeg. Közelebb lépek, hogy megöleljem, de karjaim a levegőbe csapódnak. Szelíden mosolyog, megsimogatja az arcomat. „Ne haragudj anyádra – szól –, nem úgy gondolta.”

Apám azon a napon is részegen jött haza, anyám pedig menetrendszerűen üvöltözni kezdett vele. A nővéremmel az ágy alá bújtunk, és az „Isten bányára letészem bűnöm én” kezdetű egyházi éneket dúdoltuk. Ez volt anyám kedvence. Azt hittük, ha ezt daloljuk, még ha nem is hallja, valahogyan mégiscsak eljut a szívéig, és akkor abbahagyja a kiabálást. De nem hagyta, még hangosabban üvöltött. Azt ordította, bánja, hogy gyerekeket szült egy ilyen embertől. Csak hatéves voltam, s bár nem értettem pontosan, mit jelentenek a szavai, de abból, ahogy a nővérem zokogott, éreztem, valami nagyon rossz dolgot mondhatott. Aztán apám berohant a szobába, kiszedett ben-

nünket az ágy alól, és megölelt mindkettőnket. Egy nappal később felakasztotta magát.

Végigszívom a cigarettát, ám hiába keresem apámat, ő ismét eltűnt az életemből. Azt a furcsa szorítást ugyan már nem érzem, de a lábaim még mindig csak nehezen cipelik a testemet. Visszatámolygok a vasúti fülkébe. Az ablaküvegnek támasztom a homlokom. Tél van, a kinti hideg majd kijózanít. Játzóter mellett robogunk, akár Liliputban is járhatnánk, olyan apróvá zsugorította a játékokat a távolság. Egy szőke kislány alakja mégis egyre tisztábban rajzolódik ki, amint a homokozó szélén zokog.

Anyámat behívatta az igazgató. Azt mondta neki, hogy Tibikét szándékosan belöktem a homokozóba. A fiúcskának eltörött a karja. Rohantam anyámhoz, ahogy belépett az iskola kapuján, és sírva magyaráztam, mi történt. Tibike azt mondta apámról, hogy részeges disznó volt, mire én méregbe gurultam, és meglöktem. „Nem akartam eltörni a karját!” – zokogtam. Éreztem, hogy az egyetlen vigasz az lenne számomra, ha anyám elbújtatna gyönyörű hosszú szőke hajában, de mivel állt, és azt is tudtam, úgysem engedné megérinteni aranyfürtjeit, így a miniszoknyája szélét akartam megfogni. „Ne fogdoss már, most vasaltam ki!” – mondta, és már rohant is az igazgatóhoz, akinek minden szavára bólogatott, megígérte, hogy megbünteti.

Az órára nézek, hamarosan befut a vonat a pályaudvarra, ahol a nővérem vár. Megbeszéltük, hogy ő visz be anyámhoz a kórházba. Azt mondta, jobb, ha nem leszek egyedül, amikor újra találkozom vele. A zsebembe nyúlok, előveszem a kinyomtatott e-mailt, amit a testvérem küldött. Szent Jakab Kórház, 212-es szoba, olvasom újra. Pszichiátriai osztály, írta még oda csupa nagybetűvel, talán a nyomaték kedvéért. Azt is megírta, hogy az orvosok szerint anyánk egész életében pszichiátriai gondokkal küzdött, pirulákat is szedett, csak előttünk titkolta. Biztosan szégyellte. Aztán egy ideje – ki tudja, miért – leállt a gyógyszereszedéssel, és állapota egyre rosszabbra fordult. Hát ezért nem engedte, hogy meglátogassuk – gondolom, miközben az agyongyűrt levelet visszadugom a zsebembe.

Amikor anyám először jött azzal, hogy a szomszédok zaklatják őt, és szándékosan zajonganak egész éjszaka, azt hittük, unatkozik, és mindenféle történeteket kitalál. Az utóbbi húsz évben csak ünnepeken találkoztunk vele, a közties időben telefonon beszélünk, úgy is ritkán. Apánk halála után egyre jobban eltávolodtunk egymástól, jóformán már csak az anyakönyvben rögzített vérségi kapcsolat kötött össze

Jelen összeállításunkban a Magyar Írószövetség Íróiskolája hallgatóinak írásai szerepelnek.

bennünket, meg a kötelességtudat, hogy a gyerekek gondoskodni kell a szülőjéről. Anyám mindig nyakas, büszke nő volt, soha senkitől nem kért segítséget, és el sem fogadta azt. A testvérem egyszer elsírta, hogy egy életen át hiányolta az anyai szeretetet. Ekkor derült ki, hogy mindketten ugyanúgy éreztünk, csak korábban még egymásnak sem mertünk beszélni erről. A nővérem tizennyolc évesen megházasodott, és Ausztráliába költözött a férjével. Miután befejeztem a gimnáziumot, anyám azt mondta, ideje a saját lábamra állni, neki már nincs arra pénze, hogy az egyetemi tanulmányaimat finanszírozza. Albérletbe költöztem, és dolgoztam a tanulás mellett. Semmi nem hiányzott annyira, mint apám utolsó és anyám első ölelése. Hosszú, magányos éjszakáimon magam köré tekertem egy puha flaneltakarót, és behunyt szemmel az anyai ölelést próbáltam elképzelni. Sokkal később, egy analízis során a pszichológusom azt mondta, az, hogy egyetemistaként is a szüleim szeretetére áhítottam, nem pedig egy fiúéra, azt jelentette, a lelkem komoly sérülést szenvedett. Igazából később sem tudtam igazán soha egyetlen férfinak sem megnyílni. Miután lediplomáztam, a fővárosba költöztem, anyám ezután teljesen egyedül maradt a szülővárosában. Nem voltak testvérei, a szüleit két éve autóbalesetben elveszítette. Rokonok nevelték fel, hol az egyik dobta ki, hol a másik. Korán férjhez ment. Apám egyszer azt mondta: anyámat senki nem tanította meg szeretni. Akkor még nem értettem, mire gondol.

Az idő múlásával anyám egyre keményebb lett, mintha lelke maradék része is meghalt volna. Hosszú szőke haját szoros kontyba fogta, nem vettem észre, mikor váltott aranyból hófehérre. Aztán egy levél érkezett a hivatalból, amelyben közölték, hogy kezdeményezik anyám gyámság alá helyezését, mert feltételezhetően ön- és közveszélyes. A szomszédok feljelentése indította el a lavinát. Ezután derült ki, hogy anyám meséi az éjszakai dübörgésekről, a zaklatásokról és a fenyegetésekről mind-mind hallucinációk. Legalábbis az elmeszakértő ezt állapította meg. Magamat vádoltam, amiért nem ismertem fel előbb a bajt. Bár soha semmilyen körülmények között nem akart esendőnek látszani, meglepő módon most mégis könnyörgött: neki higgyek, ne az orvosnak, tényleg üldözik, és ő nem bolond. Azt is mondta, megöli magát, ha gyámság alá helyezik, vagy beteszik egy zárt osztályra. A bírósági eljárás során eskü alatt vallottam, hogy anyám mindig is szerető szülő volt, óvott, féltett bennünket, mindenben mellettünk állt, képes gondoskod-

ni magáról, nem hallucinál, és nem bolond. Az orvosszakértővel is szembeszálltam, amikor azzal vádolt, hogy anyám állapotát próbálom leplezni. Végül nem volt elég bizonyítékuk ellene, és nem tudták gyámság alá helyezni. Anyám a tárgyalás után újra olyan volt, mint régen, odajött hozzám, és megtiltotta, hogy szánjam, vagy gondoskodjak róla. Pedig megtettem volna, mert mégiscsak ő nevelt fel. És még mindig vágytam arra, hogy egyszer megérinthessem a haját. Mindez pontosan egy évvel ezelőtt történt.

A vonat megáll a pályaudvaron. A nővérem a nyakamba borul, és zokog. Ő is csak egy pár napja érkezett meg Ausztráliából. Én is sírok még akkor is, amikor beszállunk az autóba. Arra kér, anyám előtt ne könnyezzek. Nem tenne jót az állapotának, ha látná, hogy szánjuk. Megígérem, hogy tartani fogom magam. A kórházi folyosón a fertőtlenítő szaga keveredik a vizeletével. Émelygek. 210-es szoba, 211-es. A nővérem karjába kapaszkodom, újra érzem a mellkasomon azt az elviselhetetlen nyomást. Tudja, ha nem húz be erőszakkal a 212-es szobába, magamtól talán be sem megyek. Anyám egy rácsos ágyban fekszik. Nem emlékeztem rá, hogy ennyire aprócska. Alszik, vagy talán csak nem bírja felnyitni a szemét. Talán negyven kiló, ha lehet – gondolom, és próbálom a könnyeimet visszatartani. A nővérem bölint, odamehetek az ágyhoz, egészen közel. Az orvos szerint egy hete már semmit nem eszik, és nem is beszél. Azért vitték be a kórházba, mert rosszul lett az utcán. „Hogy nem vettük ezt észre?” – kérdezem a testvéremtől, de nem válaszol, csak törölgeti a szemét. A pszichiátriai gyógyszereket is infúzióban adják anyámnak, mert másképpen nem veszi be. A nővérem lemondóan rázza a fejét, amikor ránézek. Ki sem mondom, de tudja, azt jár a fejemben, anyám túlélheti-e még ezt a mostani állapotot. „Kérlek, ne sírj – mondja –, bármikor felébredhet.” Fél órát állunk az ágya mellett, mire kinyitja a szemét. Ránk néz, és próbál mosolyogni. Legalábbis a szája széle megrándul, és én ezt próbálkozásnak vélem, az öröm megnyilvánulásának, hogy láthatja a gyerekeit. Mégiscsak szeret minket?

Ahogy megmozdítja a fejét, látom, hogy hosszú haja nincs kontyban, a kopott fehér, gyér hajtincsek a párnáján pihennek. A kezem úgy remeg, mintha áramot vezetnek volna belé. A nővérem mellém lép, és a vállamra teszi a tenyerét. Anyám felé hajlok, és életemben először végigsimítom a haját, kezemet végigvezetem a hajtincseken, egészen a párna széléig. Anyám szemébe könnyek szöknek. A nővéremmel rámosolygunk, egészen addig, amíg anyám újra le nem hunyja a szemét.